

Не менше значима і ще́й одна – здатність ідентифікації задавати параметри культурно-специфічної картини світу, орієнтири в комунікативному і соціокультурному просторі "своєї-чужої". В процесі соціалізації індивіда здійснюється його інкультурація, яка формує **культурну ідентичність**, тобто "освідчення своєї приналежності до певної культури шляхом отождествлення себе, свого світобачення, поведінки з культурними зразками, ... що дає можливість людині ... вибирати той чи інший тип, манеру і форму спілкування" [Селіванова 2008, с. 300]. Через спілкування, комунікацію суб'єкт повідомляє про свою культурну приналежність і таким чином образом він формує власне уявлення про свою культурну ідентичність.

Наряду з культурною ідентичністю, в процесі внутрікультурної соціалізації і в взаємодії з іншими народами, йде становлення **етнічної ідентичності** як освідчення людиною своєї приналежності до певної етнічної спільноти. Воно допомагає їй солідаризуватися з ідеями і цінностями свого етносу і розрізняти інші народи на подібних і неподібних до свого етносу. Оскільки самосвідчення індивідів може формуватися і на свертнічній основі, як членів певної нації (наприклад у американців, британців), етнічну ідентичність обмежують від **національної**. Остання передбачає самоідентифікацію індивіда з певним політичним (національне державство) і культурним (національна культура) суспільством [Малахов 2001, с. 79]. В сучасних поліетнічних державах громадянське і культурне вимірювання національної ідентичності має пріоритет над її етнічним вимірюванням [там же].

В свою чергу, якщо розглядати культурну ідентичність як освідчення людиною своєї приналежності до певної етнічної культури, то, як зазначає Е.А.Селіванова, поняття етнічної ідентичності ширше поняття культурної [Селіванова 2008, с. 283]. Однак, освідчення тотожності з якою-будь субкультурою, формуюче субідентичність (чи вид ідентичності, згідно з іншими класифікаціями) може існувати як в площині етнічної культури, так і в різних типах співвідношення з нею. Подібна проблематика, на думку вченої, є перспективною в сучасній етнолінгвістиці і лінгвокультурології, що і окреслює напрямки нашого подальшого дослідження.

Література

- Антонова Н.В. Проблема личностной идентичности в интерпретации современного психоанализа, интеракционизма и когнитивной психологии / Н.В.Антонова // Вопросы психологии. – 1996. – №1. – С.131-143. Гришаева Л.И. Особенности использования языка и культурная идентичность коммуникантов / Л.И.Гришаева. – Воронеж: ВГУ, 2007.- 262 с. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов / Под редакцией А.П.Садохина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 352 с. Иванова Н.Л. Социальная идентичность в различных социокультурных условиях / Н.Л.Иванова // Вопросы психологии. – 2004. – №4. – С.65-75. Катанова Е.Н. Функциональный анализ самоидентифицирующих высказываний (на материале американских и британских парламентских дебатов): дис. ... канд. филол. наук / Е.Н.Катанова. – Воронеж, 2009. – 224 с. Качанов Ю.Л. Базовая метафора рефлексивного жизнеописания интеллигентов, предпринимателей и политиков: социальная идентичность и жизненные стратегии / Ю.Л.Качанов, Н.А.Шматко // Идентичность: хрестоматия. – М.; Воронеж: Изд-во Моск. психол.-социал. ин-та: МОДЭК, 2003. – С.144-153. Кон И. Идентичность / Онлайн Энциклопедия Кругосвет http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/sociologiya/IDENTICHNOST.html. Культурология: Учебное пособие / Составитель и ответственный редактор А.А.Радугин. – М.: Центр,1999. – 304 с. Малахов В.С. Идентичность / В.С.Малахов // Новая философская энциклопедия в 4-х т. – М., 2001. – Т.2. – С.78-79. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О.О.Селіванова. – Полтава: Довкілля – К, 2008. – 712 с. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г.Тер-Минасова. – М.: Слово, 2000. – 624 с. Шнейдер Л.Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг. – М.; Воронеж: Изд-во Моск. психол.социал. ин-та: МОДЭК, 2004. –599 с. Assmann J. Das kulturelle Gedächtnis. Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen / J.Assmann. –Verlag Beck München , 2000. –344 s. Breakwell G.M. Coping with threatened identities / G.M.Breakwell. – London; New York: Methuen, 1986. – 222 p. Fairclough N. Analysing discourse: textual analysis for social research / N.Fairclough. – London; New York: Routledge, 2003. – 270 p. Jetten J. Dimensions of distinctiveness. Intergroup discrimination and social identity / J.Jetten. Amsterdam: Univ.van Amsterdam, 1997. – 452 p. СЭС – Социологический энциклопедический словарь. – М.: Норма, 1998. –481с. ORD – Oxford English Reference Dictionary. –Oxford; New York: OXFORD UNIVERSITY PRESS, 1995. – 1764p.

МУЛЯР С. П.

(Волинський інститут економіки та менеджменту)

«СОБОЮ БУДУ ЗМУШЕНА СПЛАТИТИ ЗА СЕБЕ...» (ЗА МОТИВАМИ ПОЕЗІЙ ВІСЛАВИ ШИМБОРСЬКОЇ)

У статті йдеться про творчість унікальної польської поетеси Віслави Шимборської, зокрема аналізуються моменти самоаналізу, самооцінки у ліриці поетеси, розкриваються мотиви творчого натхнення та вагомість художнього слова в інтелектуальному вивченні людини.

Ключові слова: поезія, художнє слово, лексема.

Муляр С. «Собою буду вынуждена заплатить за себя...» (по мотивам поезий Виславы Шимборской). В статье идет речь о творчестве уникальной польской поэтессы Виславы Шимборской, в частности анализируются моменты самоанализа, самооценки в лирике поэтессы, раскрываются мотивы творческого вдохновения и весомость художественного слова в интеллектуальном возвышении человека.

Ключевые слова: поэзия, художественное слово, лексема.

Muliar S. 'I will have to give myself as payment for myself' (based on the poetry by Wislawa Szymborska). The article deals with works by the unique Polish poetess Wislawa Szymborska. The author analyzed issues of self-analysis and self-evaluation in the poetess's lyrical poetry, revealed the themes of artistic inspiration and importance of fiction pieces in the intellectual development of every person.

Key words: poetry, fiction piece, lexeme.

Віслава Шимборська – це унікальна поетеса, здатна, за словами А. Савенця, «пов'язувати протилежності в один вузол» [Савенець 2005, с. 297]. Як і кожний митець, вона, активно працюючи в царині поезії, протягом всього періоду активної творчості весь час намагається контролювати й удосконалювати себе не тільки як людину, але й як творця, словесне мистецтво якого впливає на читачів. Тому в різні періоди творчої діяльності у Віслави Шимборської з'являються поезії, в яких відображено моменти самоаналізу, самооцінки: «Слова», «Авторський вечір», «Радість писання», «Рецензія на ненаписаний вірш», «Похвала лихої думки про себе», «Дехто любить поезію», «Ніщо не дар» і т.д.

У поезії «Слова» (інший переклад «Слівця») з циклу «Сіль» [Шимборська 2005, с. 27] Віслава Шимборська окреслює значущість кожного слова, промовленого людиною. Взагалі лексема «слово» є багатозначною, серед її значень виділяються й такі: «Мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу. // Заклинання, що, за марновірним уявленням, має магичну силу. // Сповнений дотепу, влучний, дошкульний вислів або одне слово» [Великий тлумачний словник 2007, с. 1344]. Поетеса розмежовує просту беззмістовну розмову й глибокий аналіз речей. На запитання «La Pologne? La Pologne? Там лютий холод, правда?» дається така ж відповідь із холодком: «Pas du tout» («Анітрохи»). Озвучена відповідь – це реакція на риторичне запитання, адресант якого не готовий сприймати достовірну інформацію. Але авторка дає докладну відповідь читачеві, оформлюючи її у думки про себе, які хотілось би озвучити. Таким чином читачеві дається зрозуміти про різний інтелектуальний рівень жінок, що ведуть світську бесіду, і глибокий внутрішній світ поетеси, яка з неозвученої відповіді постає перед читачем палким патріотом свого краю та поціновувачем рідної мови й культури.

У згаданому циклі вирізняється поезія «Авторський вечір» [Шимборська 2005, с. 37], де знову продовжується тема вагомості людського слова взагалі та й художнього зокрема. Поетеса іронічно зауважує, що на літературний вечір «Дванадцяттеро душ уже зійшлося», серед яких «половина люду через дощ», «а решта – то родина». Знову немає кому слухати, немає «ревучої публіки», як на боксерському поєдинку. Немає кому вилити душу посередництвом художнього слова, бо всі клопочуться про земне:

*Попереду дідок в солодкім бачить сні:
його небіжчиця з могили встала і
пече йому зі сливками пиріг.*

[Шимборська 2005, с. 37]

Хоча поетеса не знаходить однодумців, здатних зрозуміти її внутрішній світ через художнє слово, вона не кидає своє ремесло, бо не може не писати. У поезії «Радість писання» (цикл «Сміх та й годі» 1967 р.) [Шимборська 2005, с. 51] Віслава Шимборська відтворює процес створення поезії, який повністю зачаровує авторку й переносить в інший світ, в якому вона відчуває себе володаркою навіть часу, миті, вічності:

*...це все життя.
Тут інші, по білому чорним панують закони.
Змиг ока триватиме, скільки мені заманеться,
я в змозі його розділити на вічності
намертво спинених у польоті куль.
Ніколи тут, як накажу, не трапиться нічого.
Без волі моєї навіть листок не злетить,
Ні стеблинка під цяточкою копитця не здригнеться.*

[Шимборська 2005, с. 51]

У світі поезії кожне слово набуває неабиякої значущості:

*Тиша – це слово теж шелестить на папері
й розгортає
галуззя, спричинене словом «ліс».*

[Шимборська 2005, с. 51]

У моменти творчості автором керує хтось інший, бо не знаходяться слова, які об'єктивно відтворили б процес створення поезії:

*Над чистим аркушіом підкрадаються для стрибка
літери, що можуть укластись не на добро,
фрази-загонцики,
перед якими нема порятунку.*

[Шимборська 2005, с. 51]

Поетичне слово, як стверджується у поезії «Рецензія на ненаписаний вірш» (цикл «Велике число» 1976 р.) [Шимборська 2005, с. 155-156], насправді може творити дива:

*Наперекір теорії імовірності!
І всезагальному на сьогодні переконанню!
Всупереч неспростовним доказам, що із дня на день
можуть втрапити людям до рук! Ах, поезія.*

[Шимборська 2005, с. 155]

Тому й не всі здатні сприймати художнє слово. І Віслава Шимборська сама це усвідомлює (вірш «Дехто любить поезію»):

*Не рахуючи школи, де мусимо,
і самих поетів,
назбирається тих людей, може, двоє на тисячу.*

[Шимборська 2005, с. 219]

То що ж таке поезія? Сама поетеса не може чітко відповісти на це питання –

*Тільки я не знаю й не знаю – і тримаюся того,
Наче поруччя рятівного.*

[Шимборська 2005, с. 219]

Якщо поетичне мистецтво так рідко знаходить відгук у людських душах, то чи варто його розвивати? А його не можна позбутися, бо це дар, який не заховати. Це важкий дар, тяжка ноша, яку немає з ким розділити. Віслава Шимборська гідно його несе через усе життя, не зраджуючи йому. У поезії «Ніщо не дар» авторка підкреслює значущість свого нелегкого призначення на землі, бо, за її словами, іншого вибору у неї й не могло бути:

*Ніщо не дар, усе позичене.
Тому в боргах по самі вуха.
Собою буду змушена
сплатити за себе,
за життя віддати життя.*

*Не можу собі пригадати,
де, коли і чому
дозволила відкрити собі
цей рахунок.*

[Шимборська 2005, с. 247]

Література

Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпін: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с. *Савенець А.* Іпостасі Віслави Шимборської // Шимборська В. Версія подій. – Люблін: видавництво університету Марії Кюрі-Склодовської, 2005. – С. 297- 301. *Шимборська В.* Версія подій. – Люблін: видавництво університету Марії Кюрі-Склодовської, 2005. – 320 с.

НОВИКОВА Ю.А.

(Запорожский национальный университет)

ОСОБЕННОСТИ ОТОБРАЖЕНИЯ ЭТНИЧЕСКИХ СТЕРЕОТИПОВ ВО ФРАЗЕОЛОГИИ ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА

Проблематика статьи связана с кругом вопросов, которые раскрывают процессы формирования этнических стереотипов, возможности подходов, применяемых к исследованию их свойств, механизмы их трансформации в процессе межкультурной коммуникации. Особое внимание автор уделяет семантико-когнитивным и функционально-прагматическим особенностям отображения этнических стереотипов во фразеологии испанского языка.

Ключевые слова: этнический стереотип, межкультурная коммуникация, фразеологическая единица.

Новікова Ю. О. Особливості відображення етнічних стереотипів у фразеології іспанської мови. Проблематика статті пов'язана з колом питань, які розкривають процеси формування етнічних стереотипів, можливості підходів, які застосовуються